

ЕКОНОМІКА

Олена Клименко, Олександр Єрмак, Ольга Басенко

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

На підприємствах текстильної промисловості система забезпечення запасами та їх оперативного управління потребує надійної, достовірної інформації, яка є важливою інформаційною базою контролю в системі управління. Запаси складають значну частину активів текстильних підприємств, сировина проходить багато стадій обробки в процесі виготовлення готової продукції, виробничий процес сягає до 90 днів. Також виробництво текстильної продукції характеризується наявністю значної кількості різноманітних відходів. Отже, виконуючи аудиторську перевірку запасів на підприємствах текстильної промисловості, аудитор стикається з рядом не вирішених для себе завдань та проблем. Це пов'язане, насамперед, з необізнаністю аудитора з особливостями організаційних, технологічних процесів, що здійснюються на підприємстві.

I. Вступ. У науковій літературі, присвяченій проведенню аудиту на підприємстві, в основному приділяється увага зовнішньому аудиту. Останнім часом усе більшого значення набуває поняття «внутрішній аудит». Внутрішній аудит у формі адміністративного контролю та ревізії існував завжди. Однак ці поняття мають різні функції. Багато авторів у своїх роботах [1; 3; 4; 9; 12] висвітлювали формування теоретичних обґрунтувань щодо поняття «внутрішній аудит», а також його практичне застосування в діяльності підприємств різних галузей економіки. Набуває значення й питання орієнтації отриманої в процесі внутрішнього аудиту інформації на кінцевого споживача (керівництво або власники підприємства, або ті та інші). В цьому сенсі необхідним стає дослідження теорії та практики управління підприємством. Не менш важливим питанням залишається розробка методики внутрішнього аудиту для кожної галузі, для кожного окремого підприємства.

Поняття об'єктів і суб'єктів внутрішнього аудиту, напрями його організації на підприємствах висвітлюють у своїх працях відомі українські та російські вчені, зокрема, А. М. Кузьмінський, В. В. Сопко, В. П. Завгородній, В. С. Рудницький, Я. А. Гончарук, В. Я. Савченко, А. Д. Шеремет, В. П. Суйц, П. І. Камишанов, Е. А. Петрик, В. І. Подольський та ін. [2; 3; 4; 9; 10; 11; 12].

II. Постановка завдання. Аналіз літературних джерел щодо основних теоретичних положень визначення поняття «внутрішній аудит», об'єктів і суб'єктів внутрішнього аудиту, напрямів та досвіду його організації на підприємствах обґрунтував необхідність удосконалення методики його проведення. Важливим питанням є визначення напрямів організації внутрішнього аудиту запасів для підприємств різних галузей промисловості з урахуванням організаційних і технологічних особливостей їх діяльності. Тому результатом цього дослідження має стати розробка напрямів впровадження внутрішнього аудиту запасів на підприємствах текстильної промисловості з визначенням комплексу аудиторських процедур, що мають бути застосовані.

III. Викладення основного матеріалу. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації щодо запасів визначені в П(С)БО 9 «Запаси»

[8]. Вони є основою для оцінки внутрішнім аудитором обліку наявності та руху запасів на підприємстві.

Основні визначення поняття «внутрішній аудит» наведено в таблиці 1.

Ми поділяємо думку, що внутрішній аудит має функціонувати як незалежний вид діяльності на підприємстві. Його організовує керівництво підприємства для перевірки й оцінки роботи окремих підрозділів, служб, об'єктів обліку тощо. Внутрішній аудит можуть проводити аудитори, які працюють безпосередньо на підприємстві [7, с. 52].

Однак більшість авторів вважають, що внутрішній аудит здійснюється на підприємстві для потреб керівництва (адміністрації) [1, с. 14].

Дехто з них не погоджується з таким поглядом і пов'язує створення служби внутрішнього аудиту з потребами в інформації для управління керівників і власників підприємства [6, с. 15]. Ми цілком поділяємо таку думку, адже внутрішній аудит має створюватися на підприємстві як для потреб керівництва, так і для потреб власників.

Таблиця 1

Визначення поняття «внутрішній аудит» в літературних джерелах

№ з/п	Автори	Визначення поняття "внутрішній аудит"
1	Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький [3]	Система спостереження й експертної оцінки господарсько-фінансової діяльності підприємства і його структурних підрозділів з метою обґрунтування та прийняття оптимальних тактичних і стратегічних рішень в управлінні
2	П. І. Камишанов [4]	Невід'ємний і важливий елемент контролю в процесі менеджменту
3	Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча [5]	Невід'ємна частина загальної системи управління
4	В. П. Суйц, А. Д. Шеремет [12]	Невід'ємний і важливий елемент управлінського контролю

Дослідження показали, що об'єкти внутрішнього аудиту також висвітлено в літературних джерелах неоднозначно. Низка фахівців [2, с. 234] визначає такі об'єкти внутрішнього аудиту: ведення бухгалтерського обліку; достовірність звітності; стан майна; забезпеченість власними засобами; фінансова стійкість; платіжна спроможність; система управління підприємством; якість роботи економічних і технічних служб; оподаткування; планування; нормування; стимулювання; внутрішньогосподарський контроль; організація й технологія виробництва; процеси господарської діяльності та інші.

В. С. Рудницький пропонує для глибшого вивчення об'єктів внутрішнього аудиту проведення порівняльного аналізу видів аудиторських послуг, які здійснюють зовнішні аудиторські фірми і служби внутрішнього аудиту. Він зазначає, що не всі аудиторські послуги придатні для служб внутрішнього аудиту. До них належать складання звітності, ведення бухгалтерського обліку, аудиторське і бухгалтерське супроводження, видавнича діяльність, юридична експертиза та консультації, захист інтересів клієнта в арбітражному суді та податкових органах, підготовка бухгалтерського персоналу [3, с. 225].

До суб'єктів внутрішнього аудиту В. С. Рудницький відносить працівників спеціалізованої служби внутрішнього аудиту: бухгалтера-аудитора, експерта-аналітика, експерта-юриста, експерта-маркетолога, експерта інформаційних систем.

Однак при цьому виникає запитання: якщо автор, визначаючи суб'єкти внутрішнього аудиту, відносить до них бухгалтера-аудитора, експерта-аналітика, експерта-юриста, то чому внутрішній аудитор, який має відповідну освіту, а також досвід роботи, не може надавати такі послуги, як юридична експертиза, консультації з питань ведення обліку, складання звітності та навчання

бухгалтерського персоналу? Адже як керівництво, так і власники підприємства мають бути зацікавлені в цьому.

Оскільки операції із запасами відіграють важливу роль у господарській діяльності підприємств текстильної промисловості, аудитору потрібно приділити їм особливу увагу. Практика показує, що кожна господарська операція, яка відображає в бухгалтерському обліку рух запасів, не може перебувати поза увагою внутрішнього аудиту. Тобто внутрішньому аудиту мають підлягати всі запаси, відображені в обліку, а також дії посадових та матеріально відповідальних осіб.

Отже, можна стверджувати, що об'єкти внутрішнього аудиту запасів пов'язані не тільки із системою їх бухгалтерського обліку, а й із системою управління ними. Відповідно суб'єктами внутрішнього аудиту на підприємствах текстильної промисловості виступають працівники бухгалтерії й уся система управління, кожний виробничий підрозділ.

Виокремлюється багато різних ознак, за якими відрізняються зовнішній та внутрішній аудит. Однак слід зазначити, що завдання та функції зовнішніх і внутрішніх аудиторів можуть переплітатися або бути тотожними. Не можна стверджувати, що зовнішній аудит виконують тільки незалежні аудитори, а внутрішній – аудиторські служби, створені на підприємстві.

Крім того, що характерною особливістю побудови всієї системи процедур внутрішнього аудиту запасів на підприємствах текстильної промисловості є те, що вона має забезпечити постійне спостереження і вплив на підвищення ефективності діяльності підприємства і його підрозділів за надходженням, зберіганням і рухом запасів, доцільність та обґрунтованість витрат матеріалів, а також запасів сировини у процесі виробництва.

Слушною є й думка про те, що на об'єкти внутрішнього аудиту суттєво впливають види діяльності підприємства. Для кожної сфери діяльності характерні свої процеси, що є об'єктами внутрішнього аудиту [6, с.226].

З огляду на викладене, необхідно чітко визначити всі напрями організації внутрішнього аудиту запасів на різних рівнях управління, залежно від процесів, які відбуваються на підприємстві.

Враховуючи визначені нами в розділі 1 рівні управління запасами, можна запропонувати схему проведення внутрішнього аудиту запасів за цими рівнями.

Перший рівень – це головна мета управління запасами, ефективне їх використання. Другий рівень – управління, залежно від функціональної ролі запасів: ефективність використання запасів у процесі заготівлі, виробництва, реалізації. За кожним із цих рівнів визначимо напрями організації внутрішнього аудиту запасів (таблиця 2).

Оскільки запаси проходять багато стадій обробки на текстильних підприємствах, то вони є важливим і складним об'єктом обліку та контролю. Відповідно, і всі напрями контролю запасів є достатньо важливими, тому розглянемо деякі напрями докладніше (таблиця 3).

Таблиця 2

Організація внутрішнього аудиту запасів за рівнями управління

Рівень управління залежно від функціональної ролі запасів	Рівень управління залежно від економічного змісту запасів	Напрями організації внутрішнього аудиту запасів
1	2	3
1.Ефективність використання запасів у процесі заготівлі	Забезпечення зберігання запасів	Перевірка: – стану запасів; – порядку оформлення з матеріально відповідальними особами договорів про матеріальну відповідальність; – закріплення запасів за матеріально відповідальними особами;

1	2	3
	Залучення оптимальних обсягів запасів	<ul style="list-style-type: none"> – порядку складування та зберігання; – своєчасності, правильності і повноти оприбуткування запасів на складах; – дотримання встановлених правил видавання й оформлень доручень на право отримання запасів; – обґрунтованості застосування норм природного убутку запасів на складах; – дотримання законності при списанні запасів понад норми природного убутку; – своєчасності й якості проведення інвентаризацій; – стану складських приміщень, охорони, дотримання санітарних вимог і протипожежних правил; – наявності первинних документів з руху запасів на складах, їх достовірності і правильності оформлення; – показників реєстрів складського обліку; – фактів псування запасів. <p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – використання методів управління запасами (визначення їх оптимального розміру); – порядку укладання й виконання договорів на постачання запасів; – виконання договорів закупівлі за видами, найменуваннями, кількістю запасів, строками їх постачання; – ефективності системи обліку постачання запасів.
	Раціоналізація розрахункових відносин	<p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повноти та своєчасності накладання санкцій при невиконанні договірних зобов'язань; – стану оперативного обліку виконання договорів закупівлі запасів; – стану розрахунків із постачальниками.
	Прискорення оборотності запасів	<p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – порядку укладання і виконання договорів на постачання запасів; – використання запасів, які тривалий час не використовуються; – виконання замовлень згідно з укладеними договорами із покупцями; – скорочення виробничого циклу за рахунок недопущення простоїв у виробництві.
2. Ефективність використання запасів у процесі виробництва	Удосконалення нормування запасів	<p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – достовірності цін на відпуск запасів зі складу; – актів списання запасів і дотримання норм убутку; – дотримання норм списання запасів на виробництві за кожним виробничим підрозділом; – налагодження технологічного обладнання; – підтримання температурно-вологісного режиму.

1	2	3
	Оптимізація відпуску запасів у виробництво	<p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – порядку внутрішнього переміщення запасів; – внутрішніх оборотів з переміщення запасів по виробничих підрозділах; – своєчасності, достовірності та повноти документального оформлення операцій з руху запасів по підрозділах.
	Забезпечення зберігання запасів	<p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – стану запасів за кожним виробничим підрозділом; – порядку оформлення з матеріально відповідальними особами договорів про матеріальну відповідальність; – закріплення запасів за матеріально відповідальними особами; – порядку складування та зберігання; – своєчасності, правильності і повноти оприбуткування запасів на складах; – дотримання встановлених правил передавання й оформлення відповідних документів при передаванні запасів; – обґрунтованості застосування норм природного убутку запасів на складах; – дотримання законності при списанні запасів понад норми природного убутку; – своєчасності і якості проведення інвентаризацій; – стану складських приміщень, охорони, дотримання санітарних вимог і протипожежних правил; – наявності первинних документів з руху запасів на складах, їх достовірності і правильності оформлення; – показників реєстрів складського обліку; – фактів псування запасів.
3. Ефективність використання запасів у процесі реалізації	Реалізація оптимального обсягу запасів	<p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – системи контролю за вивезенням запасів зі складів, дотримання порядку перевірки та обліку перепусток; – ступеня дотримання норм витрачання пакувального матеріалу; – вибіркова перевірка запасів, підготовлених до реалізації, відповідність артикулам.
	Раціоналізація розрахункових взаємовідносин	<p>Перевірка:</p> <ul style="list-style-type: none"> – фактів порушень договірних умов, які призвели до відмови покупців від оплати рахунків; – порядку укладання і виконання договорів на реалізацію запасів; – виконання договорів відвантаження за видами, найменуваннями, кількістю запасів, строками їх виконання; – ефективності системи обліку відвантаження запасів; – своєчасності відвантаження запасів;

1	2	3
	Прискорення оборотності запасів	Перевірка: – порядку укладання і виконання договорів на поставку запасів; – використання запасів, які тривалий час не використовуються; – виконання замовлень згідно з укладеними договорами із покупцями; – недопущення простоїв у виробництві.

Особливу увагу слід приділити контролю за витратами на придбання й зберігання запасів. До таких витрат можна віднести :

- витрати на замовлення – на заробітну плату працівників постачання з відрахуваннями, на оформлення розрахункових документів, витрати зв'язку тощо;
- витрати на придбання запасів – на заробітну плату працівникам, які зайняті придбанням запасів із відрахуваннями, на придбання матеріалів для зберігання запасів (пакувальний матеріал) та ін.;
- витрати на транспортування запасів – на транспортні послуги сторонніх організацій або на власний транспорт (пальне, амортизація), витрати на тимчасове зберігання в дорозі;
- витрати на зберігання – на упаковку, на утеплення, на заробітну плату працівникам, зайнятим охороною, на страхування та інші витрати, пов'язані із зберіганням на складі.

Враховуючи запропоновані напрями організації внутрішнього аудиту запасів, служба внутрішнього аудиту має відібрати найважливіші з них та визначити основні аудиторські процедури. Запропоновану нами методику проведення внутрішнього аудиту запасів на підприємствах текстильної промисловості наведено в таблиці 3.

Слід зазначити, що кількість етапів залежить, насамперед, від реальної потреби керівництва в інформації, яка необхідна для управління запасами, для достовірності відображення їх у бухгалтерському обліку та звітності, а також для прийняття оптимальних управлінських рішень щодо запасів.

Таблиця 3

Складові методики проведення внутрішнього аудиту запасів на підприємствах текстильної промисловості

№ з/п	Напрямок перевірки	Процедури внутрішнього аудиту
1	2	3
1	Аналіз стану бухгалтерського обліку	
1.1	Перевірка відповідності операцій щодо запасів, які відображаються в бухгалтерському обліку законодавчої бази, облікової політики та внутрішнім документам підприємства	Контроль достовірності визначення первісної вартості запасів при їх оприбуткуванні. Контроль правильного та своєчасного відображення інформації щодо отриманих запасів на рахунках бухгалтерського обліку, в первинних документах та облікових регістрах.
1.2	Перевірка даних щодо наявності, руху та використання запасів і їх відображення в облікових регістрах та звітності	Звірка сальдо за синтетичними й аналітичними рахунками, даними по рахунках з даними, зазначеними в Головній книзі. Перевірка можливих порушень (помилки) у кореспонденції рахунків. Аналіз документів постачальників. Контроль відповідності оприбуткованих запасів на складі даним обліку. Контроль за правильністю переведення ваги отриманих запасів із фізичної в кондиційну при їх відпуску на виробництво.

№ з/п	Напрямок перевірки	Процедури внутрішнього аудиту
1 1.3	2 Перевірка можливості зловживань з боку матеріально відповідальних осіб	3 Контроль закріплення матеріально відповідальних осіб за кожним місцем зберігання запасів. Перевірка розподілу відповідальності між особами, що здійснюють контроль запасів за кожним виробничим підрозділом підприємства (за центром відповідальності).
2	Проведення інвентаризації запасів	Контроль за організацією проведення інвентаризацій запасів. Аналіз даних проведеної інвентаризації та виявлення відхилень. Проведення вибіркової перевірки наявності й стану запасів, встановлення фактів невідповідності даним інвентаризації. Забезпечення контролю за роботою матеріально відповідальних осіб під час проведення інвентаризації. Розробка й використання плану безперервної перевірки визначених груп запасів протягом року. Підбір фахівців для проведення безперервної перевірки та забезпечення їх незалежності для досягнення ефективних результатів перевірок. Виявлення результатів інвентаризації: якщо виявлено нестачі, псування і різного роду втрати – надання пропозицій про підвищення контролю за зберіганням і використанням запасів.
3	Виконання організаційного контролю при закупівлі та відпуску запасів	Проведення маркетингових досліджень. Вивчення попиту. Вивчення цінової політики. Закупівля сировини в необхідний час (від сезону, в якому здійснюються закупівлі, залежить якість вовни). Аналіз надійності постачальників. Аналіз якості постачальників. Контроль часу виконання замовлень.
4	Оперативний контроль за наявністю та рухом запасів на підприємстві	Контроль якості та кількості отриманих запасів. Контроль відповідних умов зберігання запасів (стан складів, температура). Контроль за проведенням лабораторного аналізу якості отриманої вовни.
5	Розробка фінансової стратегії	Проведення аналізу, оцінки та перевірки по суті співвідношень між фінансово-економічними показниками. Аналіз структури матеріальних витрат у загальній сумі витрат. Аналіз оборотності запасів. Аналіз визначених показників за кілька років. Пошук і виявлення незвичних або неправильно відображених фактів щодо використання запасів на підприємстві. Виявлення ділянок (центрів відповідальності, підрозділів), які мають великий ризик наявності різного виду порушень та відхилень.
6	Надання управлінських консультацій керівництву підприємства щодо ефективного управління запасами	Надання оперативної, корисної інформації про стан і використання запасів у процесі виробництва. Складання відповідних звітів. Надання рекомендацій щодо усунення недоліків та вдосконалення різного роду показників, що відображають оптимальність використання запасів на всіх виробничих підрозділах (центрах відповідальності).

Висновки. Аналіз поглядів авторів [3, с. 223; 4, с. 12; 5, с. 184; 12, с. 16] дав змогу дійти висновку, що вони дотримуються однозначної думки щодо поняття внутрішнього аудиту. Вони вважають, що внутрішній аудит створюється з метою підвищення рівня управління підприємством як важливий елемент управлінського контролю, для прийняття оптимальних тактичних і стратегічних рішень в управлінні.

Вивчення й аналіз законодавчої бази, а також поглядів учених та спеціалістів щодо сутності внутрішнього аудиту, його об'єктів та суб'єктів дають змогу зробити такі висновки:

1) внутрішній аудит є складовою частиною загального аудиту, який запроваджує економічний суб'єкт для оцінки якості економічної інформації, що формується всередині підприємства, для управління різними ресурсами та процесами;

2) внутрішній аудит проводять під час здійснення й документального оформлення господарських операцій, що забезпечує своєчасне виявлення недоліків у роботі та прийняття відповідних заходів для їх усунення;

3) внутрішній аудит охоплює не тільки бухгалтерський облік, а й фінансово-господарську діяльність окремих підрозділів та підприємства в цілому;

4) до обов'язків внутрішнього аудитора, крім перевірки бухгалтерських документів, входить перевірка відповідності адміністративному порядку, виконання наказів, організація інвентаризації запасів, участь в аналізі витрат, результатів діяльності тощо;

5) до сфери діяльності внутрішнього аудиту можна віднести розробку фінансової стратегії, маркетингові дослідження й управлінське консультування;

6) внутрішній аудит є складовою частиною загального аудиту, який запроваджує економічний суб'єкт для оцінки якості економічної інформації, що формується всередині підприємства, для управління різними ресурсами та процесами;

7) внутрішній аудит проводять під час здійснення й документального оформлення господарських операцій, що забезпечує своєчасне виявлення недоліків у роботі та прийняття відповідних заходів для їх усунення;

8) внутрішній аудит охоплює не тільки бухгалтерський облік, а й фінансово-господарську діяльність окремих підрозділів та підприємства в цілому;

9) до обов'язків внутрішнього аудитора, крім перевірки бухгалтерських документів, входить перевірка відповідності адміністративному порядку, виконання наказів, організація інвентаризації запасів, участь в аналізі витрат, результатів діяльності тощо;

10) до сфери діяльності внутрішнього аудиту можна віднести розробку фінансової стратегії, маркетингові дослідження й управлінське консультування.

Джерела та література:

1. Аудит: учебник для вузов / [Подольский В. И., Поляк Г. Б., Савин А. А. и др.] ; под ред. проф. В.И. Подольского. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ : ДАНА, 2000. – 655 с.
2. Аудит : практическое пособие / [Кузьминский А., Кужельный Н., Петрик Е. и др.] ; под ред. А. Кузьминского. – К. : Учетинформ, 1996. – 283 с.
3. Гончарук Я. А. Аудит / Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Львів : Оріяна-Нова, 2004. – 292 с.
4. Камышанов П. И. Практическое пособие по аудиту / П. И. Камышанов. – М. : ИНФРА-М. – 1996. – 522 с.
5. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту : навч. посібник / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – Вид. 2-е – К. : Каравела. – 2005. – 560 с.
6. Макоев О. Внутренний аудит: понятие и предназначение / О. Макоев // Аудитор. – 1999. – № 11. – С. 11–15.
7. Максимова В. Принципова модель внутрішнього аудиту (на прикладі виробничих запасів) / В. Максимова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 12. – С. 52-63.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 “Запаси”: за станом на 20.10.99 р. № 246, зі змінами та доповненнями / Міністерство фінансів України // Бухгалтерія. – 2007. – № 1. – С. 110–113.

9. Савченко Я. В. Аудит : навч. посібник / Я. В. Савченко. – К. : КНЕУ. – 2004. – 322 с.
10. Сопко В. Аудит у країнах співдружності незалежних держав / В. Сопко // Бухгалтерський облік і аудит. – 1996. - № 8. – С. 4–12.
11. Сопко В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник / В. Сопко, В. Завгородній. – К. : КНЕУ. – 2000. – 260 с.
- Шеремет А. А. Аудит: учеб. пособие / А. А. Шеремет, В. П. Суйц. – М. : ИНФРА-М. – 1995. – 204 с.

Ніна Левченко

●

ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Постановка проблеми. Вихід України на шлях стійкого економічного зростання неможливий без реалізації державної політики, спрямованої на стимулювання інвестиційної діяльності. Ринкова економіка не може розвиватися без злагодженого механізму інвестиційних процесів. Важливу роль у фінансуванні інвестиційних потреб мають відігравати внутрішні джерела грошових ресурсів і особливо заощадження населення. Тому забезпечення стабільного зростання доходів населення в будь-якій країні є одним із головних напрямів політики держави та уряду, що вимагає залучення усіх можливих резервів. Держава має створювати фінансові ресурси в необхідних розмірах для забезпечення належного рівня життя всіх членів суспільства. Ефективність соціально-економічної політики держави найбільше характеризується динамікою рівня життя населення. Саме тому міжнародні рейтинги приділяють цьому стільки уваги. Найвідомішим показником оцінки рівня та якості життя є Індекс людського розвитку (ІЛР). Україна в 2007 році за показником ІЛР зайняла 76 місце серед 177 країн світу. Отже, ключовими завданнями на сьогодні є впровадження інновацій в управління фінансовими рішеннями, що пов'язані із забезпеченням ефективності формування та використання фінансових ресурсів населення. Перш за все це стосується використання ринкових механізмів, які можуть давати швидкі результати. Розробка та вдосконалення таких механізмів потребує, насамперед, аналізу сучасних тенденцій доходів населення. За наявності цих механізмів заощадження фізичних осіб стануть потужним джерелом економічного зростання країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми доходів населення висвітлюються у багатьох працях вітчизняних вчених: С. Бандури, І. Бондарчук, О. Бугуцького, В. Гейця, А. Колота, В. Куценко, Е. Лібанової, О. Макарової, О. Онищенко, Б. Пасхавера, І. Прокопи, О. Романоюка, П. Савлука, В. Юрчишина та ін.

Також існує чимало фундаментальних праць, присвячених дослідженню інвестиційного потенціалу країни та питанням формування сприятливого інвестиційного клімату.

Рівень доходів населення зумовлює потребу накопичувати гроші для придбання в майбутньому потрібного товару або сплати послуг. Добровільне відкладення грошей на задоволення своїх майбутніх потреб – це основа заощаджень населення. Проте у вітчизняній науковій літературі недостатньо уваги приділяється проблемам утворення та розподілу доходів, формування заощаджень, оцінці потенціалу заощаджень населення і питанню аналізу взаємозв'язку між заощадженнями та інвестиціями.

Метою статті є аналіз динаміки доходів і витрат населення протягом останніх років, факторів, що впливають на обсяг заощаджень, розробка пропозицій щодо стимулювання заощаджень населення та залучення приватних доходів до інвестування економіки.

Виклад основного матеріалу. Для підвищення економічного добробуту населення державна політика має бути спрямована на вирішення питань, пов'язаних зі зростанням доходів, забезпеченням належного рівня оплати праці у всіх сферах економіки і гарантуванням соціальних виплат для соціально вразливих категорій населення.